

Skole og Samfunds oplæg til drøftelse af folkeskolens fremtid i en globaliseret verden

- Folkeskolen skal forberede børnene til videre uddannelse og livslang læring og til et liv som selvstændigt tænkende og omstillingsparate voksne
- Folkeskolen kan – gratis – forbedre sine resultater gennem et mere målrettet samarbejde med forældrene om børnenes læring
- Den decentralt styrede skole skal bevares for at sikre tilpasningen til den enkelte elevs og lokalområdets forudsætninger
- Folkeskolen som lokalområdets skole skal bevares

Folkeskolens indretning spiller en vigtig rolle for, hvorledes det danske samfund skal klare udfordringerne i en stadig mere globaliseret verden.

Skolen spiller en rolle på mindst to forskellige områder:

1. Folkeskolen skal skabe forudsætningerne for at Danmarks befolkning fortsat har et højt og relevant uddannelsesniveau. Målene for skolens undervisning skal således løbende kunne tilpasses behovene i et samfund, der ændres fra industrisamfund til videnssamfund og måske til "oplevelsessamfund". Folkeskolen skal forberede børn og unge til videre uddannelse og livslang læring
2. Skolen er også en vigtig forudsætning for, at vi fortsat kan have et samfund præget af frihed og demokrati og uden dybe indre konflikter. Det er således en vigtig funktion for folkeskolen at skabe og vedligeholde fælles værdier i samfundet.

Folkeskolen skal *både* give eleverne relevante kundskaber og færdigheder og give dem forudsætninger for demokratisk dannelse. Dens opgave er med andre ord både undervisning og dannelse. Ingen af disse opgaver kan skolen løse alene, fordi forældrene og børnenes hjemmebaggrund spiller så stor en rolle for deres læring og opdragelse. Skal skolen løse sin opgave, må det derfor ske i et snævert samarbejde med forældrene.

Sikring af et højt relevant uddannelsesniveau

Det kan virke banalt at konstatere, at det er vigtigere at diskutere børnenes læring frem for skolens undervisning. Ikke desto mindre drejer en stor del af skoledebatten sig om undervisning frem for læring, fordi den første er meget mere synlig og lettere kontrollerbar end den anden.

Diskussionen om læringen tager udgangspunkt i to vigtige spørgsmål:

- *Hvad skal børnene lære?* og
- *Hvordan skal undervisningen tilrettelægges, så den giver størst mulig læringseffekt?*

Hvad skal børnene lære?

En vigtig del af folkeskolens opgave er at ruste eleverne til et fremtidigt arbejdsmarked, hvor specialiseret viden, omstillingsparathed, evne til selvstændigt at løse opgaver og evne og vilje til at lære nyt er vigtige konkurrenceparametre.

Der er således dels brug for en række grundlæggende faglige kompetencer, dels for opøvelse af evnen til at tænke selvstændigt og lære nyt. Skolen skal bygge videre på børnenes naturlige kreativitet og iværksættertrang – ikke kvæle den.

PISA-undersøgelserne viser, at danske unge i sammenligning med unge fra andre udviklede lande klarer sig godt i matematik og selvstændig problemløsning, gennemsnitligt i læsning, og meget dårligt i naturfag.

De dårlige resultater i naturfag skyldes formentlig primært dårlige lærerkvalifikationer. Der skal derfor sættes ind med en opgradering af lærernes kvalifikationer inden for naturfag.

Der er allerede iværksat en række initiativer for at forbedre læseundervisningen, og det må forventes, at disse bærer frugt i de kommende år.

Endelig er det vigtigt at fastholde de gode resultater i matematik og selvstændig problemløsning, bl.a. gennem bevarelse og udbygning af tværfagligt projektarbejde. Eleverne i folkeskolen lærer at træffe beslutninger og handle selvstændigt. Det er kompetencer, vi må gøre alt for at fastholde.

Når læringen er i centrum er det nødvendigt for skolen at have diagnostiske værktøjer, som kan måle effekten af den undervisning, skolen giver. Set i dette perspektiv er det naturligt at udvikle tests, som brugt på det rigtige tidspunkt kan give lærerne og forældrene bedre muligheder for at rette op på dårlige læringsresultater.

Hvordan forbedres læringsresultaterne?

Der findes solid evidens for, at hjemmets betydning for at skabe gode forudsætninger for læring er mindst lige så stor som skolens. PISA 2000 undersøgelsen¹ konkluderer således, at faktorer i elevernes hjemmemiljø spiller en større rolle for elevernes resultater end faktorer i skolen.

Hvis skolen skal forbedre læringsresultaterne er det derfor vigtigt, at den bliver meget bedre til at tilpasse sin undervisning til den enkelte elevs forudsætninger, således som det fordres i folkeskoleloven. Det betyder også, at yderligere central styring af folkeskolen vil have en negativ effekt. Det er på den enkelte skole, man kan tilpasse undervisningen til elevgruppens forudsætninger. Den enkelte skole og den enkelte lærer skal have en høj grad af autonomi². Statens rolle bør således være at udstikke de overordnede rammer for folkeskolen, samt at gribe ind, hvis kommunerne ikke lever op til deres ansvar.

Der må ligeledes advares mod yderligere detailstyring i de nye storkommuner. Kommunen bør holde sig til at fastlægge rammerne for skolevæsenet og overlade styringen af den enkelte skole til skolelederen og skolebestyrelsen.

Blandt de danske Pisa-resultater skal det fremhæves, at gruppen af lavt præsterende er relativt større end i andre lande, mens gruppen, der præsterer meget højt er mindre.

Den billigste metode til effektivt både at forbedre den dårligste gruppes resultater og at flytte flere fra middelgruppen til gruppen af højt præsterende er at inddrage forældrene i forsøgene på at

¹ Annemarie Møller Andersen m.fl.: Forventninger og færdigheder – danske unge i en international sammenligning. København 2001, s. 140-160

² Andreas Schleicher, chef for OECDs Indicators and Analysis Division, drog således på et seminar i Barcelona d. 22. april 2005 den personlige konklusion af sine analyser af PISA-materialet fra alle OECD-lande, at de gode resultater opnås der, hvor skolen og læreren har en høj grad af autonomi og høj grad af opmærksomhed på den enkelte elev og hans forudsætninger, samtidig med at der stilles høje forventningskrav til alle elever.

forbedre læringsresultaterne.³ Skolen skal blive bedre til at bryde den negative sociale arv. Men det skal ske med forældrene som samarbejdspartnere, ikke som modstandere.

Der skal således sættes ind med en massiv fornyelse af skole/hjem-samarbejdet med sigte på at inddrage forældrene langt mere aktivt i børnenes læreprocesser.⁴

Dette forudsætter, at der igangsættes forskning i, hvorledes forældre og skole bedst kan samarbejde for at forbedre læringsresultaterne, og endvidere, at lærerne bliver uddannet i, hvordan de skal samarbejde med forældrene. På begge disse områder halter Danmark sørgeligt bagefter sammenlignet med lande som fx Norge eller England.

Skabe og vedligeholde fælles samfundsmæssige værdier

Den anden vigtige opgave, som folkeskolen fortsat skal løse, er den dannelsesopgave, som tillægges stor vægt i folkeskolelovens formålsparagraf. Skolen er den eneste samfundsinstitution, som er fælles for næsten alle, og den skal i sin virksomhed modvirke den stigende fragmentering af samfundet. Det gør den ved at lære eleverne respekt for andre – også for dem, der er anderledes – og ved at øve eleverne i medindflydelse og medansvar. Her kan elevrådene spille en vigtig rolle.

Den lokale folkeskole, hvor alle børn og unge fra lokalområdet kommer sammen, er en vigtig forudsætning for bevarelsen af sammenhængskraften i samfundet. Skolen skal derfor bevares i lokalområdet og den enkelte skole skal have mulighed for at tilrettelægge sin virksomhed under hensyntagen til de lokale forhold.

Lokalområdets medleven i skolens liv skal sikres gennem den demokratiske kontrol med skolen i den valgte skolebestyrelse. Skolebestyrelsen skal således styrkes som modvægt mod den øgede bureaukratisering af skolen, der let bliver en følge af dannelsen af storkommuner.

Det er imidlertid en fejltagelse at tro, at man alene gennem skolepolitikken kan kompensere for en fejlslagen boligpolitik, der i stigende grad isolerer resurssvage fra resursetærke familier. Skal denne tendens brydes, må byudvikling og skoleudvikling gå hånd i hånd.

³ Således som man fx gør det i de meget succesfulde forsøg med familieklasser, som enkelte kommuner gennemfører. I England er man kommet langt videre med dette koncept, idet regeringen har afsat 400 mio kr. om året til gennemførelse af familielæringsprojekter.

⁴ En undersøgelse af skole/hjem-samarbejdet i folkeskolen, som Skole og Samfund netop har gennemført viser, at der ikke er sket den store nyudvikling af dette arbejde i de seneste 25-30 år.